

ปัจฉิมเทศน์

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เรื่องของเขา ฟังแล้วมันเศร้าใจ มันสลบใจเรื่องรูปแบบ เรื่องอะไรนี้ แล้วคนไป อย่างที่เมื่อก่อนว่า เขาอยากทำอย่างนั้นเพราะเป็นสตีป เห็นไหม ไปปฏิบัติเป็นสตีปขึ้นไปเลย เป็นสตีปขึ้นมา มันเป็นสตีปทางวิทยาศาสตร์ แต่ทางธรรมะเป็นสตีปไม่ได้ ถ้าเป็นสตีปนะ มันเป็นสตีปโดยพระพุทธเจ้าว่า เป็นสตีปจริงๆ เป็นสตีปของธรรม แต่ไม่ใช่สตีปของโลก

มรรค ๔ ผล ๔ ใจ โสคาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหัตตผล เห็นไหม เป็นสตีปขึ้นไปเลย แต่ไม่ใช่สตีปตายตัว ถ้าสตีปตายตัวนะ การสอนของพระพุทธเจ้า สอนพระโมคคัลลานะ อย่างหนึ่ง พระสารีบุตรอย่างหนึ่ง เรวัตตะยังสำคัญเลยละ เรวัตตะก็ไปอีกอย่างหนึ่ง นี่ไม่มีสูตรสำเร็จใจ การต้ำน้ำพริก ไม่ใช่ว่าต้ำน้ำพริกแล้วเป็นน้ำพริกอย่างนี้ ต้ำน้ำพริกแล้วอยู่ที่รสเข้มข้น รสเจือจาง แล้วแต่รสของปากของคนใจ

คำว่าปัจฉิมเทศน์ รู้จำเพาะตน ปัจฉิมเทศน์ อกาลิโก ไม่ใช่กาล ไม่ใช่เวลา ในตำรา เห็นไหม พระพุทธเจ้าบอกหลานพระสารีบุตร

“ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งใดๆ ในโลกนี้ เธอต้องไม่พอใจในอารมณ์ที่เธอไม่พอใจนั้นด้วย อารมณ์ที่ไม่พอใจนี้ก็เป็นวัตถุสิ่งหนึ่ง”

เทศน์ให้หลานฟัง หลานไม่รู้เรื่องเลย แต่พระสารีบุตรอยู่ข้างหลัง พัดอยู่ไถ่ ไอ้คำนี้มันเข้าถึงเลย แล้วสำเร็จเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาจากธรรมะข้อนี้ไง นี่ไปไม่ตก เห็นไหม ไปไม่ตกมัน เป็นอารมณ์ปัจฉิมเทศน์ของบุคคลคนนั้นใจ ปัจฉิมเทศน์มันรู้จำเพาะตนของคนนั้นเลย รู้แล้วมันรู้ตามความเป็นจริง แต่เราเข้าไปเอาของเขามา ทำไมมันไม่รู้ตาม

เพราะมีชีวิต เพราะมีชีวิตนะ วิทยาศาสตร์เป็นวัตถุ ส่วนผสมของวิทยาศาสตร์เป็นวัตถุ สเต็ปนี้ จะวิเคราะห์อะไรก็แล้วแต่วิเคราะห์เป็นวัตถุออกมา แล้วคนที่เข้าไปเป็นส่วนผสมของ มันให้ออกมาเป็นอันนั้น เห็นไหม มันถึงเป็นวัตถุ มันถึงตายตัว แต่กิเลสกับสิ่งความรู้ อารมณ์มัน ไม่ใช่วัตถุ มันถึงต้องมีการต่อต้านไ

วิทยาศาสตร์เป็นวัตถุ ชีวภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพเป็นชีวิต เห็นไหม วิทยาศาสตร์ชีวภาพ หรือการต่อชีวภาพพวกพันธุ์พืช พันธุ์พืชแม้แต่ผสมกันมันยังแปรสภาพ กลายไ ยอมรับว่าให้กลายได้ก็เปอร์เซ็นต์ ยังยอมรับให้กลายเพราะอะไร? เพราะเริ่มมีชีวิตเข้ามา เกี่ยวข้องไ จากวิทยาศาสตร์ทางวัตถุนะ กับวิทยาศาสตร์สิ่งมีชีวิตขึ้นมา เรื่องวิทยาศาสตร์ เรื่องชีวภาพ สิ่งมีชีวิตมันจะแปรสภาพ มันไม่ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ไ ขนาดมีชีวิตนะ

แล้วก็ย้อนกลับมาเรื่องของความรู้สึก อารมณ์สิ เรื่องกิเลสในใจที่มันต่อต้านสิ ฉะนั้น ว่าเป็นปัจจุตัง สเต็ปอันนี้มันมี เราเข้าไปชำระกิเลสไ ถึงว่าจิตนี้มหาศาล จิตนี้มหัศจรรย์ จิตนี้ มหัศจรรย์มาก จิตนี้เป็นผู้รับธรรมไ ถ้าเอาสเต็ปแบบนั้นมันเป็นรูปแบบไ ก็เหมือนกับที่ว่ากาย ธรรม เห็นไหม นิรมณกาย กายของกิเลส กายของธรรม

ก็เหมือนกับผู้นี้ทรงธรรมขึ้นไป ทรงธรรมขึ้นไป จิตมันสูงขึ้นไป ๆ ตัวจิตนั้นตัวความรู้สึก ไ แต่ความสมมุติ อย่างเช่นนิพพาน นิพพานนี้เป็นที่พ้นกิเลสไป จะเรียกวนิพพานหรือไม่เรียก นิพพาน ถ้าเรียกนิพพานต้องมีสิ่งที่พิสูจน์ได้ แล้วนิพพานทำไม่อธิบายไม่ได้? อธิบายได้ในการ มองตากันเฉยๆ ไ มองตาความรู้สึกไ

เราเห็นนี้ เราเห็นดู เห็นไหม แล้วเราจะไม่วิจารณ์ดูนี้เลย เราบอกดูนี้มีกล้วย กล้วย อะไร? เราจะเถียงกันตายเลย สวยหรือไม่สวย เพราะทุกคนจะเอาภูมิหลัง เอาความรู้สึกของตัวเอง มาจับ เรามองดูนี้สิ แล้วทุกคนเห็นนะ แล้วหันไปมองกัน ใหนักถึงดูนี้แล้วมองตากัน จะเห็น เหมือนกันหมดใช่ไหม? แต่เรื่องว่าที่เราจะให้ค่านีต่างกัน

ต่างกันเพราะว่าการอธิบายออกมา คือว่าเราสมมุติออกมาไ นิพพานเป็นอย่างนั้นๆ นิพพานอารมณ์เป็นอย่างนั้นๆ นี้สมมุติออกมาหมดเลย นิรมณกาย ธรรมกาย กายของธรรม สมมุติใหม่? สมมุติจากกายนั้นออกมาไ นี่มันถึงสมมุติออกมา แล้วก็เขียนออกมาเป็นสเต็ป มัน จะเข้ากับโลกได้ไ เพราะเราเคลื่อนออกมาจากตรงนั้นแล้วไ มันเป็นสเต็ปแล้ว ถึงบอกว่ามันเป็นสเต็ป แต่สเต็ปแบบนั้นถึงปัจจุตังมันต่างกัน ความปัจจุตังนี้เข้าไปชำระกิเลสไ มันเข้าไป

ทางวิทยาศาสตร์ด้วย วิทยาศาสตร์ด้วยนะ วิทยาศาสตร์ทางจิต มันเหนือวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทางจิตนะ วิธีการใจ วิธีการ ศิล สมาธิ ปัญญา มรรคสามัคคีให้อบรมขึ้นไปนะ นี้ เป็นวิทยาศาสตร์เลย วิทยาศาสตร์นะ เพราะมันต้องเป็นวิทยาศาสตร์ทางจิต แต่จิตคือการต่อต้าน คือตัวความรู้สึกที่ชำระกิเลส เพราะกิเลสนี้เป็นนามธรรม

กิเลสนี้เป็นนามธรรมนะ กิเลสนี้เป็นนามธรรม แต่เราเป็นบุคคลาธิษฐานออกมาให้เป็น วัตถุว่ากิเลสจะเป็นอย่างนั้น เป็นพญามารอย่างนั้น เป็นยักษ์เงี้ยวยาวอย่างนั้น เป็นฝ่ายมารอย่าง นั้นๆ เป็นฝ่ายมารใจ แต่มารนี้ สมมุติว่าเราเป็นคนไม่ดี เราเป็นมาร เราเป็นฝ่ายที่ไม่ดี พอเรา สำนึกตน เรากลับเป็นคนดี เราอันเก่าไหม?

เพียงแต่ไอ้ความคิดความรู้สึกของเรามันเปลี่ยนแปลงสภาพขึ้นไป ความคิด เจตนาที่ว่า เราทำไม่ดี มันแปรสภาพขึ้นไปชำระกิเลส ชำระกิเลสแล้วอะไรหลุดไปจากตัวเรา ข้างเก่า ความคิดอันเดิม แต่กิเลสมันหลุดไป หลุดไปจริงๆ

ฉะนั้น ถึงว่าเป็นโศดาบันนี้ชำระกิเลส เป็นสภิกาคามีชำระกิเลส ชำระกิเลสนะ พอเป็น อนาคามีนี้ชำระกิเลสด้วย กิเลสตัวนี้มันเป็นสอง กิเลส กระแสของกิเลสด้วยใจ คือว่ากระแสตัว พาเกิดใจ พระอนาคามีนี้ไม่เกิดในเทวดาแล้ว ตัด ตัดกระแสด้วย ตัดกิเลสด้วย กิเลสตัวนี้มันลึก เข้าไป มันเหมือนกับว่าในกิเลสนั้น รสของกาแฟมันร้อนด้วย ความร้อนใจ นี้ความร้อนเป็น กิเลส แต่รสของพวกกาแฟมันทำให้สดำ

สดำนี้ เห็นไหม สดำคือว่ามันให้ผลทางคาเฟอีน นี้เชื้อพาเกิดใจ เชื้อที่ดับด้วย ผลของ ความร้อนคือผลของกิเลสใจ แต่เวลาเป็นโศดาบันขึ้นมามันชำระแต่ผลของความร้อนใจ ผลของ กิเลสคือผลของกิเลส แต่พออนาคามี ผลของกิเลสด้วย ผลของพวกคาเฟอีนด้วย พอชนะหมดปั๊บ น้ำนั้นสะอาดเป็นน้ำใส น้ำใส เห็นไหม จิตเดิมแท้ที่ส่องใจ จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส

มันจะบอกว่ามันทั้งชำระกิเลสด้วย คือว่ากิเลสตัวนี้มันพาเกิดด้วยใจ มันถึงเป็น ๒ ชั้นใจ ความเป็น ๒ ชั้นคือความเป็นปัจจุตังตรงนั้นใจ ฉะนั้น ต้องประสพเอง ต้องแก้ไขเอง ไม่ใช่ สตีปใจ เป็นปัจจุตัง ความเข้าไปรู้ ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์ใช่ไหม? อย่างเช่นหลวงปู่ขาว พิจารณา ข้าวๆ เราทุกคนไปเห็นเกลื่อนไปหมด แล้วพยายามพิจารณตามแต่ทำไม่ได้ เพราะเราไม่มี พื้นฐานตัวนี้ใจ

พระพุทธเจ้าสอนนะ เวลาพระพุทธเจ้าจะสอนประชาชนทั่วไปหรือจะสอนพระก็แล้วแต่ ท่านจะพูดเรื่องทาน เรื่องศีล เรื่องนรก สวรรค์ เพื่อให้จิตนี้ควรแก่การงาน ภูมิจิต ภูมิธรรมใน โลภียะ! ทำไมเป็นโลภียะ ทำไมเป็นโลกุตระละ? ความเป็นโลภียะ เห็นไหม วิทยาศาสตร์ ความคิดของโลกนี้ ความคิดของโลก ความยึดมั่นใน หนี้ทำอะไรให้ใจมันฟ้องแล้ว ให้ใจควร แก่การงาน

ดิน การจะปั้นโอ่ง ปั้นไห มันต้องควรปั้นให้ดินนั้นสมควรแก่โอ่งก่อน ดินนี้ปั้นโอ่ง ขุด ดินจากนามาก็ปั้นโอ่ง ร่วนหมด เป็นไปไม่ได้ การปั้นโอ่งต้องเอาดินนี้มาขยำก่อน จนกว่าเราจะ ควรแก่การงาน หัวใจนี้ควรแก่การงาน ควรแก่การจะเริ่มเข้าปัจฉิมเทศน์ไง มันต้องเข้าไปสัมผัสเอง โดยธรรมชาติไป ต้องถึงบางอ้อไปกระทบด้วยตัวเอง นี่ถึงว่าเป็นปัจฉิมเทศน์ไง ความเป็นปัจฉิมเทศน์ ของบุคคล

ความเป็นปัจฉิมเทศน์ของบุคคลคนนั้น เราไปเอามาเป็นปัจฉิมเทศน์ของเรา มันก็เป็นการครอบ ไว้ไง เป็นโลก เป็นโลภียะ ครอบงำไว้ไง เหมือนกับเด็กมันไปหาอะไรมา หรือมันเจออะไรมาก็ แล้วแต่ เราว่าเป็นของๆ เรา แล้วเรายึดมาเลย เห็นไหม เราครอบสิทธิ์ของเด็กอันนั้นไว้ไง เรา ครอบสิทธิ์เพราะเด็กนั้นไปเจอของนั้นมา เด็กเก็บแก้ว แหวน เงิน ทองมา แล้วเราไปโกงเด็กมา เราไปครอบเด็กไว้

นี่ก็เหมือนกัน เอาความคิดของคนอื่นมา แต่เพราะความคิดของตัวมันขัดแย้งอยู่ไง ถึงจะ รู้ เพราะจำมาจากภายนอกเป็นโลก แต่ตัวต่อต้านภายในใจ ตัวต่อต้านภายในคือกิเลสของเรา ภายในมันยอมรับเฉยๆ แต่มันไม่เข้าใจตามความเป็นจริง แต่ถ้าเป็นปัจฉิมเทศน์ของตัว มันจะซึ้ง มาก ปล่อยาวมาก เห็นโทษของความผิดเลย

เหมือนกับหมอ เรื่องของยาของหมอ หมอจะรู้ว่านี่เป็นเชื้อโรค ยาตัวนี้เข้ามาฉีดเราแล้ว มันจะรักษาโรคของเรา แต่มันจะมีผลข้างเคียงทำให้เราเป็นอย่างนั้นๆ เห็นไหม นี่ผลข้างเคียง เหมือนกับกิเลสมันต้านใจ รู้ไม่รอบ พอรู้ไม่รอบมันเป็นประโยชน์ของคนๆ นั้น เป็นปัจฉิมเทศน์ ของคนๆ นั้น นี่ปัจฉิมเทศน์ พระพุทธเจ้าถึงบอกว่า ยกไว้ให้เป็นปัจฉิมเทศน์ ครูบาอาจารย์บอกยกไว้ ให้เป็นปัจฉิมเทศน์ รู้จำเพาะตนไป

ปัจฉิมเทศน์หมายถึงว่าความรู้จำเพาะตน ตนคนนั้นรู้จำเพาะขึ้นมาตามความเป็นจริง แล้ว มันจะปล่อยได้ตามความเป็นจริง แล้วคนอื่นเอาไปได้แต่กาก กากหมายถึงว่าที่ท่านสอนออกมา

ไง กาก เห็นไหม อาจารย์มหาบัวบอกว่า “เป็นกิริยาของธรรม” เป็นสิ่งที่ท่านอธิบายความหมายมา เราไปจำมา อันนี้มันเป็นต้นทุนได้ เพียงแต่พวกเราไม่เข้าใจว่าทำไมเราฟังมาเหมือนกัน คำๆ เดียว เครื่องความหมาย หรือว่าวัตถุสิ่งเดียวกันทำไมเราไม่เป็นแบบนี้?

ถ้าเป็นแบบนี้ พระพุทธเจ้าเทศน์นี้ โอ้อโฮ เทวดาสำเร็จมรรค ผล ทุกคนสำเร็จหมดเลย พระสำเร็จมากเลย แต่เราก็อันนั้นเหมือนกัน เพราะเมื่อก่อนสิ่งนี้ไม่มี ภาษาในพระไตรปิฎกเป็นขอมทั้งหมด มันถึงว่าแล้วห้ามศึกษากันมาไง เราศึกษาไม่ทัน เดียวนี้เป็นวิทยาศาสตร์ขึ้นมา มันก็เสียไปอย่างหนึ่ง เสียในการชินชาไง ความชินชา ความลุ่มลุ่ม คำ ความนอนใจ อันนี้เป็นเรื่องของกิเลสซัดๆ เลย

เราดูว่าตรงนั้นเป็นเรื่องที่เป็นความยาก ความยากมันเข้าไป เรากระเสือกกระสนเข้าไปมันเป็นปัจฉิมเทศน์ เพราะใจนี้เข้าไปรับรู้ ใจนี้พยายามต่อสู้เข้าไป แต่พอเราเริ่มชินชา ชินชาเพราะว่าเมื่อไหร่ก็ได้ พระไตรปิฎกเป็นตุ้ๆ เปิดเมื่อไหร่ก็ได้ไง เพราะเมื่อไหร่ก็ได้ เห็นไหม ความนอนจม จิตมันไม่ตื่นตัว ไม่รับรู้นะ รับรู้สักแต่ว่าไง เหมือนกับนอนอยู่ ให้เขามาแบบว่าจะให้เรากินข้าว อะไรนี่ นอนอยู่เฉยๆ เลย แล้วเราไม่อ้าปากด้วย แต่เราอยากกินข้าว แต่ถ้าเราไปขวนขวายเหมือนเราหิวกระหาย เราต้องตักใส่ปากเรา

นี่พูดถึงวัตถุ เห็นไหม จะเปรียบถึงเวลาจิตที่มันนอนจมมันคิดเป็นอย่างนั้นไง สักแต่ว่าเลย เพราะปากคือว่าอาการของใจคือเจตนา คือสภาวะรับรู้เข้ามา สภาวะคิดปรุงเข้ามา เพราะคุณลักษณะที่ว่าคนปากกินอาหาร หัวใจกินอารมณ์เป็นอาหาร เพราะมันซึมซับเข้ามาไง ซึมซับเข้ามาๆ จนกว่าจิตนี้มันจะขึ้นมาเป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์หมายถึงมันยอมรับไง แล้วมีพื้นที่ให้มัน (เทพีสันสุดเพียงเท่านั้น)